

MAGYARORSZÁG RÉSZVÉTELE A VILÁGHÁBORÚBAN. A FORRADALOM KIROBBANÁSA

A HÁBORÚ

- A dualizmus korában: feszültségek a társadalomban:
- Parasztság, nemzetiségi, munkások problémái: parasztság – kevés föld
- Nemzetiségi: a magyar kormány erőszakos asszimilációs politikája
- Munkások: MSZDP – nincs parlamenti képviselő
- A háború alatt a feszültségek felerősödése ⇒ radikális ellenzék fellépése – és együttműködése:
- Függetlenségi és 48-as Párt: Károlyi-párt – parlamenti
- Országos Polgári Radikális Párt – Jászi Oszkár vez. – Parlamenten kívüli
- Magyarországi Szoc. Dem. Párt – Garami Ernő vez.
- Ehhez csatlakozik a Polgári Demokrata Párt – Vázsonyi Vilmos vez. + keresztényszocialista csoportok ⇒
- 1917. nyarán: Választójogi Blokk létrejötte
- 1916. nov. IV. Károly: különbéke és reformok bevezetése
- Tisza István lemondása
- Különbéke-tapogatások – a Birodalom föderalisztikus átalakítása – de: a magyarok csak a Lajtán túli föderalisztikus átalakulásba egyeznek bele
- Nemzetiségi: nemzeti tanácsok
- A reformok ügyében: Tárgyalások az ellenzékkel – de: eredménytelen
- 1918. október 17. Tisza István bejelentése a képviselőházban - katasztrófa
- 1918. október 23/24.: a nyilvánvaló háborús vereség hatására:
- **Október 24. MAGYAR NEMZETI TANÁCS** létrehozása – elnök: gr. Károlyi Mihály (a Függetlenségi és 48-as Párt: Károlyi-párt , az Országos Polgári Radikális Párt és a Magyarországi Szoc. Dem. Párt részvételével)

AZ ŐSZIRÓZSÁS FORRADALOM

- Budapest: tüntetések: Károlyi Mihály kinevezését követelték az uralkodótól
- Október 28. Lánchídi csata (a rendőrség a tömegbe lőtt) ⇒ másnap általános sztrájk
- Forradalmi Katonatanács (megalakulása: okt. 25.) segítségével alakulatok létrehozása (fegyvergyár feltörése) – a munkások felfegyverezték magukat
- Okt. 30/31.: a legfontosabb középületek elfoglalása (okt.31. Tisza István meggyilkolása)
- Okt. 31. Károlyi Mihály kinevezése miniszterelnökké (József főherceg, a király nevében)- ok: így akarták megakadályozni a forradalom kirobbanását
- November: IV. Károly lemondása
- November 1.: a Kormány a Nemzeti Tanács előtt tett esküt – elszakadás Ausztriától – függetlenség!!
- 1918. november 16. A Népköztársaság kikiáltása

BELPOLITIKAI PROBLÉMÁK

- Gazdaság helyzete: katasztrofális – a régebbi gazdasági kapcsolatok megszűnése, megszállás, blokádnak – az élelem-és fűtőanyag-ellátást nem tudja a kormány megoldani
- A Károlyi-kormány reformjai: függetlenség kikiáltása, köztársaság kikiáltása, szólás- és sajtószabadság, gyülekezési szabadság, általános, titkos, nőkre is kiterjedő

választójog – de: választásokat nem tartottak – ok: a megszállt területekre ez nem terjedt volna ki

- Radikális földreformtervezet: a nagybirtokosokat elidegenítette a kormánytól
- De: ugyanakor a teljesítés halogatása + a mérséklés a baloldal elégedetlenségét váltotta ki.
- (Kál-Kápolnai földosztás)
- KÖV.: a kormány támogatottsága csökkent.
- Szélsőjobboldali erők szervezkedése: 1918. MOVE, ÉME
- Szélsőbaloldali erők szervezkedése is: KMP (Kommunisták Magyarországi Pártja) – szovjet-orosz minta (a forradalom továbbfejlesztésére törekedtek)
- 1919. január : Károlyi Mihály ideiglenes köztársasági elnök
- Miniszterelnök: Berinkey Dénes – fellép a szélsőséges politika pártok ellen
- MOVE feloszlata, jobboldali politikusok őrizetbevétele
- 1919. február 20. Népszava-incidens: kommunistákkal szimpatizáló tüntetés a Népszava székháza előtt – lövöldözés, halálos áldozatok.

KÜLPOLITIKAI PROBLÉMÁK

- Remények: Károlyi antantbarát, ezért kormánya kedvezően fog tudni békét kötni
- DE: Az antant nem hajlandó tárgyalni a Károlyi-kormányral
- A Károlyi-kormány „megörökölte” a vereséget
- November 7. Belgrád: fegyverszüneti tárgyalások – franciákkal – kemény feltételek –
- November 13. fegyverszüneti egyezmény aláírása – MO. kénytelen elfogadni a feltételeket (eközben: csehszlovák és szerb csapatok beözönlése)
- Az antant demarkációs vonalig ki kell üríteni a területeket (lásd: atlasz!!!)
- Itt: a magyar közigazgatás fennmarad + a magyar állam gondoskodik a megszálló csapatokról (szállítás, ellátás) – ez: Erdély déli része + a Délvidék
- Északi területek: az egyezmény nem említette- de ide cseh és szlovák csapatok nyomultak be már novembertől
- Ugyancsak novembertől: szerb csapatok a Délvidékre
- Jászi Oszkár: tárgyalások a nemzetiségi vezetőkkel – Magyarország területi integritása mellett nagyfokú autonómia biztosítása a nemzetiségeknek
- DE: a nemzetiségek az önállóvá vált államaikhoz való csatlakozás mellett voltak, nem tárgyaltak a magyarokkal – el akartak szakadni
- Frontról hazatérő magyar hadsereg leszerelése – ezt a közvélemény bírálta, de veszélyes lett volna a felfegyverzett tömeg + az antanttal szemben nem képviselt katonai erőt.
- December: az antant már a Felvidék kiürítését és Csehszlovákiának való átengedését követelte – az etnikai elv teljes mellőzése
- Dec: engedélyezte Romániának Kolozsvár megszállását ⇒ Erdély és Románia egyesülésnek kimondása (erdélyi románok népgyűlése)
- Megszállt területek: decembertől megkezdte a csehszlovák, a román és a délszláv állam a berendezkedést a magyarországi területeken + francia csapatok is segítették a megszállást

A KÁROLYI-RENDSZER BUKÁSA

- Decembertől: kormányválság (a kül- és belpolitikai problémák miatt)
- A bukás oka: a külpolitikai helyzet (Vix- jegyzék: Nagyvárad, Debrecen, Gyula, Szeged kiürítése)

